

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

PRZEDPŁATA:

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal.
20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:

1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na 1 szerokości
przyjmują się tylko w Ekspedycyi.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamiński w Poznaniu.

Zbrojne powstanie przeciw prawej władzy rządowej, które w Królestwie Polskiem wybuchło, zrobiło kraj sąsiedni teatrem krwawych wypadków. Niestychane okropności, których powstańcy się dopuszczają, przejmują zgrozą, ale każą też z pewnością przewidzieć, że zbrodnicze przedsięwzięcie obróci się na zgubę tych, którzy w fanatycznym oblężeniu brali w niem udział.

Mieszkańcy prowincyi poznańskiej!

Oddajemy się uspokajającemu zaufaniu, że pokój publiczny na żadnym punkcie prowincyi nie będzie naruszony. Rękojmnią tego nam są: uczucie obowiązku poddawania się prawu, ożywające przeważną większość mieszkańców, czujność organów publicznych, powołanych każdemu naruszeniu pokoju, któreby było zamierzone, stanowczo zapobiedz, i zupełna świadomość tak obowiązku na nas włożonego, jak i mocy, którą Najjaśniejszy Pan i Król złożył w ręce nasze, a której w razie potrzeby dla zabezpieczenia spokoju i porządku z całą umieli- byśmy używać energią.

Jednakowoż nie możemy się pozbyć obawy, aby się nie pokuszono, niektórych mieszkańców tutejszej prowincyi zachęcać do udziału w owym buntowniczym ruchu w kraju sąsiednim — do udziału, któryby, chociaż tylko pośrednio, publiczną demonstracją lub wspieraniem i sprzyjaniem w jaki bądź sposób okazywany, przy jawnej tendencji powstania uważać należało za przedsięwzięcie przeciw prawu krajowemu, a któryby mógł za sobą pociągnąć karę zbrodni stanu.

Poczuwamy się więc do obowiązku przestrzegać niniejszemu w dobrej myśli, ale i z surowością o wszelkim udziale jakiego bądź rodzaju w owym powstaniu, abyśmy nie byli przywiezieni do smutnej konieczności używania przeciw synom własnego kraju całej surowości prawa.

Poznań, dnia 1. Lutego 1863.

Gubernator wojskowy prowincyi poznańskiej, generał kawaleryi i komenderujący generał V. korpusu armii. Naczelnym prezesem prowincyi poznańskiej.

Hrabia Waldersee.

Horn.

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Lwów, 1 Lutego. — Pod Oleksincem powstanie przybrało większe rozmiary. Pod Kołodnem przyszło do żwawej bitwy, w której dowódca powstańców Langiewicz dowodził 3000 ludzi. Pod Skierniewicami uwolnili powstańcy transport wziętych do wojska. Powstańcy ciągną na Litwę.

Kraków, 2. Lutego. — Wczora popołudniu 2000 powstańców zajęło Olkusz. Pociągnęli ku Sosnowicom i Modrzejowi, zapewne dla zabrania tam kas granicznych. Do Mysłowic przybyło wojsko pruskie dla strzeżenia granicy.

Petersburg, 2 Lutego. — Dzisiejszy Journal de St. Petersburg pisze z Warszawy pod d. 31. Stycznia wieczorem: generał Sturter wysłany z wojskiem i robotnikami ku Białemustokowi, zjechał się z wysłanym z Warszawy generałem Bontems. Kolej więc znów naprawiona. Wielu powstańców schwytano; twierdzą oni, że ich zmuszono do powstania. Wszyscy stawieni przed komisye wojskowe twierdzą, że duchowni głównymi są podżegaczami.

Paryż, 1 Lutego. — Z Aten donoszą, że Valbis został prezesem zgromadzenia narodowego i że Eliot doniósł, iż książe Koburg przyjął ofiarowany sobie tron, który synowca adoptował za syna pod warunkiem, iż przyjmie religią grecką i zostanie następcą tronu.

Senat przez deputacyą podał adres cesarzowi, który go przyjął w obec dworu. Książe Napoleon nie był obecnym. Cesarz dziękował deputacyi, ale w mowie nie niepowiedział politycznego.

Turyn, 31. Stycznia. — Pepoli wyjedzie w przyszły poniedziałek do Petersburga. Tam będzie się układał o traktat handlowy z Rosyą. Izba deputowanych obraduje dalej nad budżetem.

Berlin, 1. Lutego. — Naj. Pan raczył nadać radcy przy sądzie powiatowym Gaeblerowi w Erfurcie order orła czerwonego 3. klasy na pętlicy, radcy przy sądzie powiatowym Heyden w Dortmundzie order orła czerwonego 4. klasy, a zamianować dotychczasowego nadradzce Kamptza wicyprezesem rejencji królewieckiej.

Berlin, 31. Stycznia — Pismo prezesa ministrów do prezesa izby deputowanych Grabowa brzmi jak następuje: łaskawe pismo W Pana z d. 29. b. m. dotyczące podania adresu izby deputowanych, podałem do wiadomości króla Jmci. Naj. Pan raczył mi rozkazać oświadczyć W Panu, że Naj. Pan nie może się czuć spowodowanym do przyjęcia deputacyi izby deputowanych. Pozostawiam W Panu uprzejmie, adres na drodze pisemnej wprost albo za pośrednictwem mojem przesłać do rąk Naj. Pana.

Berlin, 30. Stycznia — Piszą do gazety wrocławskiej: wczorajsza uchwała w izbie deputowanych rostrzygnęła los adresu. Wypadek ten był zapewniony przez liczbę deputowanych podpisanych na projekcie adresu Virchowa. Teraz uwaga powszechna zwróconą jest na los adresu, jaki go spotka ze strony króla i na skutki z tem się wiążące. Pan Bismark oświadczył podczas rozpraw nad adresem w komisji adresowej, że postanowienie w tej mierze zawisło od króla samego. Za rzecz pewną podaje, że król jmoś nie odmówi przyjęcia zawiadomienia i odpowiedzi na adres. Natomiast nieprzyjmie osobistego sobie doręczenia przez deputacyą, tylko dozwoli sobie doręczyć za pośrednictwem ministerstwa. Większość deputowanych nie spodziewała się też przychylnego przyjęcia adresu ze strony korony. Nie życzy też sobie doręczania tego adresu królowi za pośrednictwem ministerstwa, które oskarża. Z tego powodu słyszemy zadających pytanie, czyli izba w tym przypadku ma obstawać przy uchwale przesłania adresu. Słowa pana Bismarka, z których przebijała pewność że spór między rządem i reprezentacyą kraju załatwionym zostanie za pośrednictwem terazniejszej lub innej reprezentacyi bez uszczerbku powagi Prus na zewnątrz dały powód do pogłoski, że rząd ma na celu rozwiązanie terazniejszej izby. Domysł ten atoli, jak się dowiadują z pewnego źródła, zupełnie jest nieuzasadniony, ponieważ ministerstwo poczytuje politykę przedłużania czasowego za stosowną, a do nowych wyborów, wcale się nieudzi pochlebniemi nadziejami.

Królestwo Polskie.

Z nad granicy Królestwa donoszą z bardzo wiarogodnych źródeł, że manifestacya, o którą się Moskwa starała w Warszawie, aby okrzyknąć syna namiestnika wiel. księcia Konstantego królem polskim Wacława, będącego w pieluchach, wcale się niepowiodła. Lud nie dał się nakłonić do tego, a przyjaciół Moskwy z wyższych region było za mało na manifestacyą. Kiedy się ten fortel na rozdwojenie Polaków na wzór dawnych konfederacyj nieudał, chwytą się teraz Moskwa głębiej obliczonego fortelu, wydaje rozporządzenie nakazujące wstrzymanie poboru do wojska i rozpущa wziętych już w żołdacy. Jeden z gubernatorów otrzymawszy ten rozkaz niechęcia wierzył temu rozporządzeniu, sądząc, że został podobny przez powstańców i posłał do Warszawy z zapytaniem, czy w istocie taka jest wola i takie rozporządzenie rządu. Jakoż otrzymał odpowiedź potwierdzającą. Rozpущa przeto Moskwa wielu rekrutów, jak się okazuje z doniesień urzędowych. Jaki cel tego być może, zapytują? Cel jak na dłoni. Ponieważ dotąd pobór się nieudał i mała liczba proskrybowanych i powiązanych dostała się w ręce Moskali, przeto odraczają pobór, a tę liczbę szczupłą wziętą każą rozpущać, aby wpłynąć na usposobienie umysłów. Jeżeli osiągną cel zamierzony, łatwiej będzie znienacka odnowić pobór, bo taki zwyczaj jest w Moskwie. Dadzą może nawet i ogłoszą amnestyą, lecz czyli im uwierzy ludność polska, po tylu smutnych doświadczeniach i prześladowaniach, to rzecz bardzo wątpliwa. Moskwa bardzo jest czynną w korespondencyach zagranicznych. I tak w najświeższej korespondencyi w Independance Belge czytamy zaręczenia, że cesarz napomknął tylko o barbarzyństwach w Warszawie dokonanych, ale to nie w porównaniu z depeszą noszącą numer szósty, w której stoi dopiero naga prawda, bo w Warszawie w nocy z 22. na 23. Stycznia zadusili w Warszawie Warszawianie 10 generałów, 36 oficerów, a żołnierzy bez liku. Tymczasem mamy przed sobą autentyczną mowę cesarza do gwardyi, w której wyraźnie powiedział, że Warszawa zachowała się spokojnie, tylko na

provincjach wybuchło powstanie, gdzie mnóstwo padło ofiar. Z Independence idzie na wyścigi w rozsiewaniu najordynarniejszych kłamstw Kreuz Ztg. donosi np. że pułkownik Ulan Matwej Gawriłowicz dowódca pułku dragonów pskowskich stojący w Szawlach, przybył do Kowna po pieniądze dla pułku. Gdy wracał z miasta z pieniędzmi (11,000 rubli), wysiadł jak ma zwyczaj z pojazdu i wyprzedził go wiorstę. Wtem naprzeciw jemu jedzie pan z panią, oboje wysiadają i zbliżają się do pułkownika. Dama rzekła: panie pułkowniku, polska rewolucja wymaga pieniędzy, masz je przy sobie, oddaj! Pułkownik Ulan uśmiechnął się i dobył z kieszeni rewolwer. Dama tymczasem palnęła do niego, Ulan dostał w bok, ale zarazem uczuł że go ludzie pochwytili za nogę postronkiem i powalili na ziemię. Stracił przytomność. Tymczasem nadjechał powóz pułkownika, i woźnica usłyszał stękania w pobliskim zagajeniu, pobiegł i o dziwo!, pułkownika znajduje bez zmysłów i pieniędzy. Sądząc po tym opisie, nie wiele można rokować o głowie Kreuz Ztg., która na tak lichy kłamstwa się zdobywa, że nawet żak ze szkoły elementarnej wyśmiałby ją za podobne brednie. Nie koniec na niej, sam Dziennik Powszechny warszawski sili się na podobne baśni, i tak czytamy w nrze najnowszym jego 25 z soboty, że do Sannik jakiś reformat ze Szczawina podobno imieniem Stefan z kilku uzbrojonymi przypadł i wezwał ludność fabryczną do powstania i ta przystała, potem udał się na wieś i niezastał w pierwszej chałupie gospodarza, a gdy żona jego nie chciała powiedzieć, gdzie się on ukrył, zabił ją zakonnik nożem, a potem kazał spalić chatę i stodołę. Chłopi widząc pożar i uzbrojonych nic nie mówili, ale nazajutrz posłali po reformatą z oświadczeniem, że chcą przystać do powstania. Reformata przybył konno z drugim zbrojnym do folwarku Krubin, ale podczas przemowy do chłopów, ci go zwlekli z konia i kłonicami zabili. Czy też za grosz, jak mówią, jest tu sensu w tem opowiadaniu. Przechodzimy teraz do poważniejszych opowiadań.

Warszawa, 29. Stycznia. Żyjemy tu wśród największego wzburzenia umysłów. Najsprzeczniejsze krążą tu pogłoski, bo pisma nieraz dobrze rozświecające obecne położenie Ruchli Strażnica przestały wychodzić. Nie więc pewnego niewiemy o powstaniu. Dziś rozpowszechniła się pogłoska o znacznej bitwie między wojskiem a powstańcami pod Serockiem. Cztery razy odparli Moskale nacierających powstańców, którzy za piątym razem spędzili Moskwę z placu i zabrali jej 8 armat. Mimo ogłoszonego prawa doraźnego młodzież mymyka się z Warszawy i przechodzi do powstańców. Od kolei warszawsko-petersburgskiej wszyscy urzędnicy przystali do powstania, tak że na kolei do stacyi Łapa niemasz żadnego urzędnika.

— Od wczoraj przychodzą tu różne oddziały wojska z bagażami i amunicją. Twierdzą, że te oddziały zmuszone cofnąć się do stolicy przed przeważającymi siłami powstańców.

— Wczoraj przybył tu żyd ze Siedlec do rogatki, a zapytany o paszport, podał go strażnikowi. Przełożony nad strażą fuknął na żyda, co to za paszport. Żyd odpowiedział: dali mi go w magistracie siedleckim, bo słyhać, że do Warszawy niepuszczają bez paszportów. Żyda odprowadziła straż z rogatki do więzienia, bo paszport był wystawiony przez rząd tymczasowy.

— Przybył tu gubernator augustowski p. Korytowski, który dostał dymisią, za przedstawienie niestosowności poboru do wojska. Będąc u naczelnika administracji cywilnej, dziękował mu, że go uwolnił od służby w tak trudnych czasach.

Katowice, 31. Stycznia. — We Srodę powstańcy zerwali szyny na kolei pod Rogowem, dokąd tylko pociągi dochodzić mogą, tak z Warszawy jakoteż z Sosnowic. Gdy we Czwartek nocą pociąg nadzwyczajny z wojskiem z Piotrkowa szedł do Rogowa, aby miejsca pozrywane naprawić, wyleciał tenże z kolei pod Rokicinem, gdzie także powstańcy pozrywali szyny. Oczywiście bez uszkodzeń się nie odbyło, a jak pisze szlaska gazeta, że wielu żołnierzy w tym przypadku zostało ranionych i zginęło. Żołnierze ruszyli ztąd pieszko do Rogowa, gdzie naprawili kolej i od wczoraj znów jest przywrócona komunikacja ze Sosnowicami. Warszawsko-petersburgska kolej także przerwana w kilku miejscach przez zburzenie wielu mostów na niej. Między Piotrkowem a Skierniewicami pilnuje kolei żelaznej cały łańcuch wojska moskiewskiego, bo jak się zdaje główne siły powstańców znajdują się pod Rokicinem.

»W departamencie radomskim większa część rekrutów pobranych w ostatnim naborze z włościan i mieszczan, została teraz rozpuszczona do domu wskutek rozporządzenia nadeszłego z Warszawy.« Co to znaczy, staraliśmy się okazać na początku artykułów z Królestwa Polskiego.

Francya.

Paryż, 30. Stycznia. — Mowa cesarza powiedziana w zeszłą niedzielę i depesza Drouyn de Lhuys do p. Marcier, podobają się Anglikom, jak dziś donosi Monitor. Równie pochwalają Anglicy nowe propozycje poczynione przez Francją w Wasyngtonie, wiele dzienników angielskich nawet ubolewa, że Anglicy nie przyłączyli się do tych uczciwych i ludzkich kroków.

Wczoraj rozpoczęły się w senacie obrady nad adresem. Karol Dupin miał mowę przytem przydłuższą o tolerancji religijnej i stanowisku katolików we Francji i innych krajach a mianowicie w Prusach. Pierwsze 6 paragrafów adresu przyjęto. Potem przemawiali Thouvenel, Gemoau i Billault. Thouvenel wykladał powody, które go skłoniły wystąpić z ministerstwa i ustąpić swej posady p. Drouyn de Lhuys. Przyznawał Rzymianom prawo mieć rząd wedle własnej woli i wskazywał na krzyczące sprzeczności, jakie zachodzą między dawniejszemi oświadczeniami ministrów bez teki (broniących rządowej polityki w ciele prawodawczem) a terażniejszą przypisywaną przez nieprzyjaciół Włoch cesarzowi. Billault odpowiedział na to jak adwokat, który broni sprawę wątpliwą, ale miał przed sobą słuchaczy, których trudno w pole wy-

prowadzić. Większość atoli senatu tak jest stała w swoich zasadach, że nie zachwieje się ani zaręczeniami Thouvenella, ani potrzebuje być utwierdzaną obroną Billaulta. Ostatni wie to dobrze i dla tego mowy swej nie przeciagał. Powiedział on krótko: polityka cesarska nie zmieniła się, chce on jak zawsze Włoch niepodległych i niepodległej stolicy świętej obok siebie. Rzym jest ze względów religijnych, Turyn z względów politycznych przeciw temu. Oba mają swoje *non possumus*. Cesarz obstaje przy swoim, a jeżeli teraz nie przejdzie z tem, czego pragnie, poczeka, aż się ostateczności same pogodzą.

— Trzy okręty parowe otrzymały rozkaz udania się do Oranu po wojsko przeznaczone do Meksyku. Forey wciąż żąda posiłków i oświadcza, że ponieważ nadeszły muły i osły z Nowego Jorku do Vera Cruzu przeto będzie w stanie ruszyć z armią do Puebli. Widać ztąd, że Meksykianie silnie obwarowali Pueblę i tak łatwo ją zdobędą Francuzi.

(Kor. Cz.) Los pana Szwarca, aresztowanego w Warszawie, zajmuje nie tylko nas lecz Francję. Cesarzowa telegrafowała za nim do księcia Montebello w Petersburgu; na onegdajszym małym balu tuille-ryjskim, mówiła o nim bar. Budbergowi, całe zaś miasto Dinau, w którym urodził się nasz rodak, podało za nim petycję. Aresztowany urodził się w tem mieście, co mu dało prawa Francuza, a potem, skończywszy w Paryżu szkołę centralną, udał się do Warszawy, jako inżynier kompanii francuskiej. Niech mi będzie wolno, z tej okoliczności, dodać słowo o rodzinie tego młodego ziomka. Ojciec pana Szwarca był adwokatem w Warszawie przed r. 1830. Podczas wojny, służył jako kanonier w korpusie jenerała Dwernickiego a potem schronił się do Francji, w której zamieszkał miasto Dinau. Młoda Polka, zaręczona z nim jeszcze przed r. 1830, przybyła z matką do Dinau i poszła za niego. Brat tej zacnej pani, służył także jako kanonier w wojsnie z r. 1831, znajdował się pod Grochowem w baterji Nieszkocia (który umarł w Senegal). Kiedy ta baterja, z przyczyny braku ładunków, musiała schodzić z pola bitwy pod szarżą dywizji jazdy rosyjskiej, został on ciężko ranny. Chociaż nie zupełnie wyleczony wrócił on do baterji, znajdował się w obronie Warszawy i potem wszedł do Prus, ale wróciwszy do Warszawy, umarł. Rodzice aresztowanego pana Szwarca zmarli we Francji, matka w Dinau a ojciec w Batignolles, pod Paryżem. Była to familia skromna, rzadna, pracowita a patriotyczna.

Kilka domów polskich przyjmuje w Paryżu, ale bez tańców i w żałobie.

W salonie księżnej Julii Bonaparte, salonie uczęszczanym przez wysoki świat polityczny, zaczynają być często Rosyanie. Bywa tam między innymi bar. Budberg ze swą żoną. Salon ten jest za zupełną jednością Włoch, za którą jest Rosya, więcej niż to pokazuje, a za co gniewa się redakcyja La France. Baron Budberg miał wyznać, że popierana przez Anglię, Turcyja może zacząć z Rosją walkę w Kaukazie. Tego życzyliśmy sobie od dawna i dla tego niepochwaliliśmy rodaków, którzy zaczęli niewczesnie pożądaną walkę. Nauczeni doświadczeniem, powinniśmy korzystać z okoliczności, ale nie powinniśmy wychodzić z kraju, szczególnie kiedy chodzi rzecz o interes angielski, umiejący często lokalizować czyli inaczej ograniczać wojnę do samych pozycji morskich lub azjatyckich. Obdużona, słaba, rządzona przez sułtana na pół obłąkanego, Turcyja odegra rolę naznaczoną przez Anglię. Chociaż pozory są za tem i chociaż pragnęliby tego, Rumunie i Serbowie nie sądzą, aby Anglia poróżniła Turcyją z Rosją nad Dunajem, i co więcej, sądzą, że mimo pozorów, bezsilna Rosya nie wywoła wojny nad tą rzeką. Sir Bulwer nie śmie popierać, z zapowiedzianą natarcywością, sprawy broni serbskiej. Wie on zresztą, że zakupiona broń jest niedostateczną na uzbrojenie trzeciej części milicyi serbskiej.

Tak jak ją chce ukonstytuować, Grecya wchodzi w plan Anglii. Anglia chce ją nieco zaspokoić, wziąć pod swę protekcję, i wstrzymać tym sposobem od rozparcia się w stronę Stambułu, czego życzyła sobie Rosya. Nie wiadomo jest z pewnością jaki był wynik narady księcia Ernesta saskokoburskiego z królem belgijskim. Jeżeli książę ten przyjmie tron, zgodzi się zapewne Francya, zajęta obecnie Meksykiem. Może się to stać wypadkiem ważnym i kontynentalnym, książę bowiem Ernest ustąpi Koburgu księciu Alfredowi, a to wzmocze wpływ Anglii w Niemczech i jej antagonizm w Danii. Francya niezerwie o to z Anglią i zrywać z nią nie może. Upadek Palmerstona, upragniony przez Francję, zdaje się być mrzonką.

Marszałek Magnan, organizator armii belgijskiej z r. 1831, udał się do Brukseli. Mówią, że ma misję i że ta misya dotyczy kandydatury ks. Ernesta do tronu greckiego.

La France doniosła, że Izmael basza, nowy monarcha egipski, był zawsze stronnikiem angielskim. Constitutionnel zaprzeczył temu. Tak było rzeczywiście, czy z przekonania czy z rozłożenia roli. Izmael był nadto przeciw zbyt niemu poświęceniu się Saida baszy dla kanału Suezkiego. Said zobowiązał się względem pana de Lesseps wejść do kompanii kanałowej w sumie 110 milionów, 60 milionów na materiały które dał a 80 milionów na akcyje, na co zaliczył tylko 10 milionów. Nie wiadomo czy Izmael będzie chciał uiścić się i zaliczyć 70 milionów. Kłopotci to akcyonaryuszów i Francję. Być jednak może, że Izmael, jako monarcha, wróci do polityki Saida dobrej dla Egiptu. Mowa, którą miał do konsulów pokazuje, że ma dobre chęci, że chcąc go pozyskać sobie, dzienniki angielskie schlebują Izmaelowi i chwałę nawet Saida, czego dotąd nie czyniły. Said umarł na obrzydłą chorobę, dla której przybył do Paryża. Leczył go doktor Ricord. P. Nèlaton miał za 100,000 fr. udać się do Alesandryi i zrobić mu operację, ale rak pożarł tymczasem wnętrzości zmarłego. Times wyrzuca Saidowi, że ofiarował Francji 500 Fellahów do Vera-Cruz. Marynarze nie wierzą jeszcze w prawdziwość tej wiadomości i to z różnych powodów. Sądzą oni, że Fellahowie będą umierali na żółta febrę jak Francuzi, że aby uchronić się od tej choroby, trzeba było ją mieć, że kolor skóry nie tu

nie znaczy, że żółta febra, przeniesiona r. 1832 na brzegi afrykańskie, stała się smutną dla murzynów.

Byłem w tych dniach w redakcji *Monitora* w interesie jednego przybylego z Meksyku. Odpowiedziano mi, że *Monitor* unika dwóch kwestyi jak morowej zarazy, sprawy władzy świeckiej w Rzymie i żółtej febrzy w Vera-Cruz. Wzięcie Puebly jest uważane za pewne, choć nie jest jeszcze autentyczne. Z tą wiadomością przybędzie dziś lub jutro do St. Nizaire parowiec, wstrzymany przez jen. Forey. Od Puebly do Meksyku jest 8 marszów. Zajęcie Meksyku przez jen. Forey nie ulega żadnej kwestyi, ale zakończenie wojny będzie trudne, koszta tej wojny są olbrzymie i wojna ta zmusza Francję do szukania pokoju a nawet spowodować stagnację w Europie.

P. Drouyn de Lhuys faworyzuje ciągle *La France*. Dał on jej zdanie sprawy, skreślone przez kardynała Antonellego, dzisiejszego stanu Rzymu i wyliczające zamierzone reformy. *Dziennik La France* zaczyna jednak tracić w tutejszej opinii. Zniszczenie pras *Napoli* podcięło mu nogi, bo przeszkodziło propagandzie federacyi Włoch. Jen. de la Marmora, podobnie jak jego korpus, nie ukrywa żywej niechęci do ks. de la Tour d'Auvergne i jen. Montebello i pokazuje to aresztowanie księżnej Barberini, która udała się z Rzymu do Neapolu za paszportem księcia i wizą generała. Księżna ta nie miała tajemnej korespondencji, miała tylko list otwarty od arcybiskupa neapolitańskiego, który mieszka w Rzymie w jej domu. List ten miał być pokazany przez księżnę ambasadorowi francuskiemu. Księżna Barberini nie została dotąd uwolniona. *La France* wystawiła za czyn ambitny, Anglii, projekt pana Oda Russela przeniesienia papieża na wyspę Maltę. *Opinion Nationale* odpowiada, że ten projekt miał już r. 1794 minister angielski Pitt i że otrzymał wówczas podziękowanie papieża. Rozprawy bior senatowych nad sprawą rzymską, były umiarkowane i dość krótkie, hr. Persigny bronił polityki mezo terminie, z czego nie są radzi Włosi. Znajdując się w biurze w którym byli obecni p. Thouvenel, margr. de Lavalette, hr. de Bourquenay nie dopuścił rozpraw nad tym przedmiotem, w obawie, aby w toku walki, nie dopuszczono się jakiej niedyskrecyi.

Podróż margrabiego de Gallifet do Stambułu przez Tryest tak tłumaczy: P. Lafitte, teść tego adjutanta cesarskiego, wziął na się stambulski bank ruchomy, ale nie mogąc się zajmować wszystkimi interesami, oddał rzeczony bank trzem osobom, między którymi znajduje się p. Ehrlander i margrabia, jego zięciem. Margrabia de Gallifet udał się do Stambułu w interesie tego banku, a zatem w interesie prywatnym, ale czy miał misję do arcyks. Maksymiliana? nie wiadomo.

Cesarz dał drugi raz 100,000 fr. na robotników bez pracy i chleba. Przedstawia także izbom projekt do prawa przeznaczający na ten cel półtrzecia miliona. Składki prywatne idą od niejakiemu czasu pomyślnie. Francya jest lotosiwą i daje chojnie, ale trzeba ją poruszyć i wykazać jej powinności.

Cesarzowa dała dwa małe bale w Tuileryach. Wczoraj cesarstwo byli na obiedzie i koncercie u księżnej Matyldy. Dziś jest wielki bal w Tuileryach, dnia 7 i 11 Lutego będą bale kostiumowe u pana Drouyn de Lhuys i ks. Metternicha, na te bale mają się udać cesarstwo. Ks. Napoleon sprzedaje swój pałac Pompejański, ale nie wymienia go na własność Demidowa na wyspie Malcie. Guwernerem cesarzowicza jest od wczora p. Mounier, profesor kolegium Rollina.

Dzienniki poświęciły artykuły pani Cardinal, księgarce z ulicy Canelles, zmarłej w 71 r. życia. Jest w tem dowód dobrego serca Paryżan, szanujących wszystkie pocziwe stanowiska. Byłem ambonowany w tej księgarni przez 15 lat, znałem dobrze tę szanowną księgarce, doradczynię wszystkich piszących. I ja więc to słowo pamięci dodaję. Pani Cardinal lubiła Polaków, przez 15 lat mówiła mi ona o rodaku, który był rządcą hamerni jej zięcia i którego nie mogła się wychwalić.

Austria.

Wiedeń, 27. Stycznia. — Z sejmów krajowych zapisujemy jako ważniejsze następujące wypadki. Sejm lublański oświadczył się już przeciw wydzieleniu dworów z gmin wiejskich, a na ostatniem posiedzeniu odrzucił także wniosek tyczący się gminy powiatowej jako ogniwa mającego pośredniczyć między gminą wiejską a sejmem krajowym. Znaczna większość, bo sejm cały przeciw czterem głosom popierającym gminę powiatową, uważała rzeczoną instytucją raczej za zawadę, aniżeli za właściwą pośredniczkę między resztą czynników autonomicznych, dodając, że owa gmina powiatowa łatwoby się przedzierzgnąć mogła w instytucję ściśle biurokratyczną. Sejm górno-austryacki oświadczył się, jak już poprzednio czeski przeciw udziałowi rządu w obradach wydziałowych. W Celowcu przedłożył na sejmie karyntyjskim deputowany Einspieler wniosek, ażeby wszyscy urzędnicy i słudzy po krajowych zakładach dobroczynności będący w ciągłej styczności z chorymi, jako to: dyrektorowie, lekarze i posługacze dokładnie znali język słowiański. Wszczęła się wskutek tego żwawa rozprawa, w której jeden z mowców partyi niemieckiej wystąpił tak stanowczo, jak jeszcze na żadnym sejmie większość nie wystąpiła, chociaż według centralistycznych *dzienników* wiedeńskich większość na sejmie lwowskim przekroczyć już miała wszelkie granice. Oto co w tej sprawie mówił deputowany Mayer: »Cały spór językowy nie ma żadnej praktycznej podstawy i pochodzi z agitacyi przez kilku a szczególnie księży sztucznie poruszonych i podsycanej. Wzywa więc Niemców, aby nie czynili żadnych ustępstw, bo każde ustępstwo pobudza tylko do nowych żądań. Przed 14 laty nikt nie mówił o Słowiańszczyźnie, a dziś zagnieździł się język ten w Celowcu po szkołach, zfanatyzowani Słowiańcy dzierżą po szkołach ster w swym ręku, pobudzają lud, aby sprzedając, mówił po niemiecku, kupując zaś po słowiańsku, a w sądach aby udawał, że po niemiecku nierozumie, aby pogardzał językiem, który mu cały świat otwiera. Wzywa więc apostołów słowiańskich, ażeby nie zaślepiali swoich rodaków, a od Niemców aby nie wymagali, ażeby z językiem swym cofali się w głąb

przed językiem posiadającym taką literaturę, która wprawdzie Czarnogórcowi wystarczy, ale nie Niemcowi.« Wniosek odrzucono.

O tej samej sprawie czytamy także w *Donau Ztg.* *Dziennik* ten zamieszcza ustęp z *Volksfreund*, według którego sprawa przez słowiańskiego posła poruszona nie tylko nie jest naglącą, ale nawet z nazwiska nieznaną, a spór cały tylko w teorii poruszony. Wkońcu dodaje *Volksfreund*: »Nam się wydaje bezsprzecznie przedwczesnem usiłowanie podniesienia języka słowiańskiego w Karyntyi do znaczenia politycznego.« A dziwna rzecz, że ministerjalna *Donau Ztg.* która ten ustęp w kolumnach swych umieściła, najmniejszej w tej sprawie nie uczyniła uwagi! Ona, która tak silnie stanęła w obronie języka ludu wschodniej części Galicyi, odsyłając *Czas* do gramatyki Mikłosicza. Widać, że odesłała nas do źródła, które zna chyba z katalogów księgarskich, albo z wykazu wykładów w uniwersytecie wiedeńskim, bo inaczej musiałaby wiedzieć, że język słowiański w owem źródle także jako odrębny, a do tego jako syn tak zwanego starosłowiańskiego figuruje. Dla czegoż jeśli o tem wiedziała, nie udzieliła nauki albo przynajmniej wskazówki swojemu koledze *Volksfreundowi* i Niemcom karyntyjskim?

Włochy.

We Włoszech znajduje się obecnie legia węgierska składająca się z 600 ludzi. W niej jest 80 czynnych oficerów i wielu przydzielonych emigrantów ze szkoły w Kunco. Prawdziwych Węgrów jest między żołnierzami 180. Inni należą do różnych narodowości.

Rzym, 20. Stycznia. — Marszałek książe Saldanha złożył był wierzitelne swoje listy ojcu świętemu na prywatnem posłuchaniu dnia 27. Listopada; wczoraj zaś obyczajem czterech posłów katolickich mocarstw przy stolicy świętej: francuskiego, hiszpańskiego, austriackiego i portugalskiego, a niegdyś pięciu, gdy Polska istniała jako wielkie katolickie państwo, dopełnił tej dyplomatycznej powinności udawszy się do watykanu w wielkiej gali a wieczór recepcją ambasadorską. Pomimo szczupłości królestwa portugalskiego i podręczności jego politycznej, marszałek Saldanha wystąpił z okazałością przyporządkowaną do zaćmienia wystawę dworów mniej dumnych jak portugalski i hiszpański.

Rano więc odbył się uroczysty pochód ambasadora do watykanu. Książę Saldanha najał śliczny pałac Bramantego o kilka kroków od św. Piotra, należący do bankiera Torlonii, gdzie bogacz ten dawał przed dwudziestą laty słynne swoje bale przeznaczając ten dom jedynie na to. Przejazd posła po tamtej stronie Tybru był tedy dosyć krótki dla bliskości pałacu apostolskiego. Orszak ambasadorski otwierał się oddziałem dragonów papieżkich z trębaczem na czele. Dalej postępowało pieszo dwunastu lokajów upudrowanych w jasno-zielonej srebrem bramowanej libery prowadzonych przez równie zielonego i piórzastego strzelca. Za nimi jechał stępem poseł w przepysznej zielonej, całkiem oszklonej herbownej a wysadzonej srebrem karecie, którą ciągnęły cztery piękne konie zdobne w kity z trójkolorowego pióropusza. Inni posłowie od lat pięćdziesięciu parą końmi w podobnej okoliczności zwykli jeździć do watykanu, ale marszałek chciał wszystkich przesadzić. Książę Saldanha, siwy jak gołąb starzec, siedział sam jeden w tej karecie. Miał na sobie mundur marszałkowski, palone buty i był okryty wstęgami i orderami jak wotywna tablica przy obrazie; ale wśród tych konstellacyi bez liku, najświetniej jaśniał łańcuch złotego runa; poseł jechał z odkrytą głową, a biały jego włos poważnie przy tyłu zasłużonych oznakach odbijał. W ślad za pojazdem poselskim zdążyło sześć innych zielonych z sążnistymi herbami karet wiozących wszystkich urzędników poselstwa; służba szła pieszo u drzwiczek wszystkich karet. W pierwszej wieziono pro forma błękitną aksamitną poduszkę, na której wierzitelne listy, już złożone, winny były spoczywać. Orszak był zamknięty innym oddziałem dragonii, a z tyłu całkiem prywatnie jechała księżna marszałkowa z rodziną przyglądająca się przez lornetkę wrazeniu, jakie sprawiał orszak na publiczności. Przyjęcie posła i poselstwa w pałacu apostolskim odbyło się podług odwiecznego ceremoniału. Mgr. Borromeo, marszałek nadworny przyjmował go na wschodach, a mgr. Pacca, podkomorzy wprowadził na pokoje jego świętobliwości, gdzie papież i marszałek długo rozmawiali. Późem poselstwo całe udało się do kardynała Antonellego, a następnie do kościoła św. Piotra dla złożenia czołobitności księciu apostołów; jak to posłowie katolicy od wieków czynili zwykli; dalej odwiedziło kardynała dziekana, z kądem znowu tym samym trybem pociągnęło do kościoła św. Antoniego, objeżdżając pół miasta, już dla pokazania się ludowi rzymskiemu, który tłumie napełniał ulice, już dla wylewu Tybru, który niezmiernie wzebrał i zwykłą ulicą, dziś zalaną, przejeżdżać nie dozwala.

W wieczór ciąg powozów udających się na *ricevimento* był tak długi że ci co pierwsi nie nadjechali, byli dwie i półtrzeciej godziny w drodze, a niektórzy zamiast przybyć o ósmej przybyli o północy. Oświetlenie zewnętrzne i wewnętrzne gmachu, na którym Bramante zostawił piętno jenuzsu swego, było wspaniałe; orkiestra na rusztowaniu pod pałacem wzniesiona grała dla ludu. Wschody przystrojone były w kobierce i kwiaty; dwanaście sal obszerniejszych od niejednego królewskiego mieszkania oświetlonych rzęsistem woskowem światłem pełne kwiatów, których nie równianki, lecz snopy i stogi wszędzie się wznosiły, zamieniając pałac w oranżeryą, gdzie przy gorącu tak licznego zgromadzenia woń nazbyt aromatyczna zwracała głowy. W tych dwunastu salach rojło się niezliczone mnóstwo mundurów i najwykwintniejszych strojów i przesyłały fala wśród strojnego a ściśniętego tłumu brylanty — one słynne pań włoskich brylanty, z którymi żadne w Europie porównania wytrzymać nie mogą. Księżne Rospigliosi, Colonna, Santacroce, Massimo, Ottoboni, Altieri, księżna Rignano z domu Doria, księżna d'Arsoli córka księżnej Berry, obie za książąt Massimo wydane, margrabina Spinola, margrabina Sauli, hrabina Adorni i siła innych emily uroczym blaskiem; przecież trzy panie, księżne Corsini, Del Drago, córka królowej Krystyny i Grazioli, były niemi zasute do przesady.

